

Dwars door de Sted

zaterdag 27 juni 2009
10.00 uur - 16.00 uur
aansluitend feestelijke
afsluiting in Haagse
Hogeschool

Architectuur & Mobiliteit

Het thema van de Dag van de Architectuur is architectuur en mobiliteit. In Den Haag zijn deze dag verschillende gebouwen te bezoeken die een relatie hebben met mobiliteit, zoals de Fokkerterminal, het ANWB-kantoor, Den Haag Nieuw Centraal en de RAC (Rijks Automobiel Centrale)-panden. Daarnaast zijn ook gebouwen als de ministeries van Financiën, VROM en VWS geopend en zetten bewoners van Vroondaal hun deuren open voor bezoekers. Vanuit Vroondaal kan tevens een helikoptervlucht (tegen betaling) over Den Haag gemaakt worden.

Wielervedstrijd 1934, foto afkomstig uit Haags Gemeentearchief

Het programma van [Stroom Den Haag](#) laat je zelf ervaren welke alternatieve manieren en 'dwarse' routes er zijn om de stad te doorkruisen. Op zeven bijzondere checkpoints vind je hier live en op film voorbeelden van: van de *skateboarder* en *urban explorer* tot de *free runner* en *builder*. De 'dwarse' route van de *fietskoerier* maak je zelf door mee te doen met de **Dwars door de stad - fietswedstrijd**. Deze variant op de *alley cat race* (een informele fietskoerierswedstrijd) verbindt namelijk de opengestelde gebouwen, checkpoints met activiteiten en films en andere interessante plekken m.b.t. de geschiedenis van de Haagse mobiliteit. Tijd speelt geen rol: het gaat om het vinden van nieuwe routes door de stad door de op de kaart aangegeven locaties middels een zo kort mogelijke route met elkaar te verbinden. De drie kortste routes met de meeste locaties winnen een prijs.

Kort programma

10.00 uur - 13.00 uur Mogelijkheid tot registratie voor de **fietswedstrijd** bij Stroom Den Haag

10.30 uur Wethouder Peter Smit (Verkeer, Binnenstad, Binckhorst en Milieu) stapt op zijn fiets om de **Dwars door de stad - fietswedstrijd** te starten bij Stroom Den Haag, Hogewal 1-9

10.00 uur - 16.00 uur Gebouwen en checkpoints geopend voor publiek

16.00 uur Feestelijke afsluiting in de Haagse Hogeschool, (Johanna Westerdijkplein 75) met bijdragen van wethouder Marnix Norder (Bouwen en Wonen) en architect Rein Jansma (Zwarts & Jansma) en een film over de Grote Marktstraat naar idee van Terry van der Heide met aansluitend een borrel

Het Algemeen Informatie Punt van de Dag van de Architectuur bevindt zich in het **Informatiecentrum Den Haag Nieuw Centraal** aan de Rijnstraat. De ingang van het informatiecentrum is bij de taxistandplaats voor het Centaal Station. Naast de ingang staan drie grote gele vlaggen. Het informatiepunt is geopend van 10.00 - 16.00 uur. Kijk voor de meest recente informatie op: www.dvda-den Haag.nl.

OPENGESTELDE GEBOUWEN

1. MINISTERIE VAN FINANCIËN Rondleiding 10.00-16.00

In de periode begin 2007 tot eind 2008 is het ministerie van Financiën aan het Korte Voorhout 7 in Den Haag ingrijpend gerenoveerd door Meijer en Van Schooten. Het gebouw van het ministerie van Financiën is één van de beste voorbeelden van de Brutalistische stijl in Nederland. Waar voorheen het originele gebouw zwaar, naar binnen gekeerd en onpersoonlijk was, heeft het gerenoveerde gebouw een eigentijdse en representatieve uitstraling. Van de zeven verdiepingen zijn er twee ondergronds, hier bevinden zich de parkeergarage, de sportvoorzieningen en het vergadercentrum. Op de begane grond en de vier bovengelegen verdiepingen bevinden zich de bibliotheek, het bedrijfsrestaurant, het serviceplein en de kantoren.

Rondleidingen vanaf 10.15 elk half uur. Maximaal 15 personen per rondleiding. Legitimatie verplicht. Adres: Korte Voorhout 7.

2. MINISTERIE VAN VWS Rondleiding 10.00-16.30

De departementsgebouwen van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn ontworpen door de Amerikaanse architect Michael Graves en de Nederlandse architect Sjoerd Soeters. Graves tekende voor het gebouw met de twee puntaken, genaamd Castalia. Soeters is verantwoordelijk voor Helicon, de drie lagere gebouwen. Waar Michael Graves teruggrijpt op de architectuur van de Gouden Eeuw, heeft Sjoerd Soeters voor een Haagse verwijzing gekozen. De horizontale witte lijsten zijn een belangrijk element van de bouwstijl in vele Haagse wijken.

Gedurende openingstijden rondleidingen. Maximaal 10 personen per rondleiding. Legitimatie verplicht. Adres: Parnassusplein 5.

3. DEN HAAG NIEUW CENTRAAL Bezichtiging en toelichting 10.00-16.00

Den Haag Centraal gaat in de komende jaren ingrijpend veranderen: een vernieuwd station en een nieuwe stationsomgeving, afgestemd op de eisen van de toekomst. Het project bestaat uit 6 deelprojecten waaronder de verbouwing openbaar vervoerterminal, bouw kantoren en woningen op Koningin Julianaplein met een ontwerp van Rem Koolhaas, ontwikkeling Anna van Buerenplein met o.a. een gebouw van Wiel Aretz, modernisering winkel- en dienstencentrum Babylon met een ontwerp van Meyer en van Schooten, overbouw busplatform en Haags Startstation Erasmuslijn met ontwerp van Moshé Zwart.

Maximaal 25 personen tegelijk bezichtigen. Adres: Koningin Julianaplein

4. HOOFDKANTOOR ANWB Rondleiding 10.00-16.00

Het in 1960 geopende kantoor is één van de mooiste wederopbouw panden van Den Haag en is in z'n ruimtelijke uitwerking, materiaalkeuze, detaillering en lichttoetreding uitgesproken monumentaal. Het bezoekerscentrum 'De Rotonde' lijkt in vormgeving geïnspireerd op een verkeersplein. In 'De Rotonde' staat de tentoonstelling 'De grens over' over de geschiedenis van het internationaal toerisme opgesteld. Daarnaast is in de kelder verdieping van de Rotonde tentoonstelling over de geschiedenis van de ANWB ingericht.

Adres: Wassenaarseweg 220.

5. DE NEDERLANDEN 1845 (BERLAGE GEBOUW) Rondleiding 10.00-16.00

Tussen 1921 en 1927 bouwde Berlage het tweede gebouw voor 'De Nederlanden 1845' in Den Haag. Het betonskelet is zichtbaar in de gevel, die bestaat uit baksteenvlakken en ramen. Het gebouw bevat weinig ornamenten,

Checkpoints

A Stroom Den Haag / Hogewal 1-9: Inschrijving en start Dwars door de stad / 10.00 - 13.00 Als fenomeen zijn fietskoeriers zo oud als de fiets zelf. De moderne fietskoerier die zich een weg baant door het drukke en chaotische stadsverkeer is echter in eerste instantie een naorlogs en Noord-Amerikaans fenomeen. Pas in de jaren tachtig van de vorige eeuw duiken ze weer in West-Europa op. Het werkterrein van de fietskoerier beperkt zich meestal tot de binnenstad en omliggende bedrijventerreinen. Fietskoeriers kunnen alleen succesvol opereren door de gereguleerde stedelijke werkelijkheid met een underground mentaliteit 'te lijf te gaan'. Ingegeven door commercieel belang (en de uitdaging van snelheid) herinterpreteren ze iedere keer razendsnel het hun vertrouwde stedelijk decor om tot snelle alternatieve routes te komen (zelfs min of meer binnen de marges van de verkeersregels). Er bestaat niet zoiets als een typische koeriersfiets, maar de messengerbag is een uitrustingsstuk dat inmiddels stevig in de mainstream is verankerd. Kenmerkend is de mogelijkheid de tas over de schouder in een beweging naar voren te draaien, om de flap zonder de tas af te hoeven doen, open te kunnen maken.

Alley Cat Race De (zoals bij iedere subcultuur) licht sektarische koerierswereld kent haar eigen officiële kampioenschappen. In 1993 wordt een eerste Cycle Messenger World Championship in Berlijn verreden en bij die gelegenheid komt ook het fenomeen *alley cat race* uit Noord-Amerika overwaaien. Er is geen typische *alley cat race* maar er zijn wel min of meer vaste kenmerken. De aanleiding en het thema kan van alles zijn maar de rode draad is het nabootsen van een koeriersrit door het 'echte' stadsverkeer. Daarom zijn de races bijvoorbeeld opgezet als een soort 'vossenjacht' langs checkpoints. De deelnemers zijn te herkennen aan zogenaamde *spoke cards* (kaarten die in de wielen worden gestoken) die dienen als startnummer en souvenir.

B Hubertusviaduct / Koninginnegracht: Buildering / 10.30 - 15.30 De term *buildering* is een samentrekking van *building* en *bouldering*, de Engelse woorden voor gebouw en korte sprint-beklimmingen zonder touw. Dus, *buildering* is het klimmen op gebouwen meestal zonder touw of toestemming. Het is ontstaan uit de zoektocht naar nieuwe uitdagingen voor klimmers die aangewezen zijn op een stedelijke omgeving. *Buildering* heeft een lange geschiedenis, maar de moderne variant kwam rond 1900 op in de Engelse universiteitssteden Cambridge en Oxford. Van daaruit verspreidde het zich, onder andere naar de Verenigde Staten. Een golf van showclimbs (liefst van landmarks) die ook in vroege Hollywood films opduiken is daarvan het resultaat.

Inmiddels concentreert *buildering* zich in enge zin zich op veel kortere, en minder opvallende klimroutes. Deze routes worden bijvoorbeeld ter plekke met pijlen aangegeven of soms gepubliceerd op websites of in gidsen. In veel gevallen speelt de architectonische kwaliteit/waarde van het object en/of de curiositeitswaarde van de locatie ook een rol bij de selectie.

Stichting BAZ! is voortgekomen uit de organisatie van de jaarlijkse wedstrijd *Boulderen aan Zee!* op het Scheveningse strand. In drie jaar groeide dit uit tot het grootste internationale klimevenement op kunstmatige wanden. In het laatste weekend van augustus komen ieder jaar de beste boulders uit heel Europa naar Scheveningen om aan de wedstrijd deel te nemen. Op de Dag van de Architectuur wil BAZ! echter tonen dat Den Haag ook een geschiedenis heeft op het gebied van *buildering*. De klimmers zullen de wanden van het Hubertus-viaduct gebruiken om hun *skills* te trainen. <http://baz.climbing.nl/>

C Bunker Commandopost 8711/type 608 / tegenover Badhuisweg 119-133: Urban exploration (Urbex) / 10.30 - 15.30 Normaal ontoegankelijke delen van steden in de Verenigde Staten, Canada en Australië vormen al sinds de jaren tachtig het doel van illegale ontdekkingsreizen. Deze stadse wildernis bestaat uit riolen, tunnels, metrobuizen, bruggen, ruïnes, bunkers en bouwplaatsen, maar ook kelders van grote gebouwen als ziekenhuizen en hotels. De gevaren zijn legio: overstroming, giftige gassen en stoffen, agressieve junks en

daklozen, maar bovenal de wet. Naast de (in)spanning van de verkenning zelf wordt de *urban explorer* op zijn of haar tocht beloond met een inzicht in de complexiteit en de historische gelaagdheid van de stad. Het officieuze begin van de Haagse *Urbex* is een illegale tocht door de tramtunnel van OMA in aanbouw. De ruim aanwezige bunkers van de Duitse Atlantikwall, waar de bunker aan de Badhuisweg deel van is, werden toen echter al jarenlang verkend.

De **Stichting Atlantikwallmuseum Scheveningen** zet zich al sinds 2005 in voor een museum over het 'Haagse' deel van deze Duitse verdedigingslinie uit de Tweede Wereldoorlog en haar context. www.atlantikwallmuseum.nl/

D Skatepark Malieveld / Skateboarding - best trick contest / 12.00 - 15.30 Meer nog dan in het geval van de fietskoerier biedt de snelheid en de wendbaarheid van het skateboard de berijder de gelegenheid de stad te ontleden en, voor de duur van de rit, weer te assembleren. Banken, randen, rolstoelhelvingbanen en leuning krijgen daarbij (tijdelijk) een totaal andere betekenis. *Skateboarders* beoordelen de architectuur en inrichting van het urbane landschap als object, vlak, textuur en structuur. Net als *builderers* kiezen ze hun routes op basis van de verdeling van gebouwen en inrichting in losstaande fysieke elementen. Deze worden vervolgens aaneen geregen tot een nieuw maar tijdelijk geheel. Het skateboard floreert binnen de reservaten van de skateparks maar wordt elders zoveel mogelijk geweerd. De opgave bij de detaillering van het publieke domein lijkt erop gericht zowel zwervers als *skateboarders* (door onbegaanbare oppervlakken) buiten te houden.

Den Haag is één van de grootste skate-centra van de Benelux, met het Spuiplein als officieus en lang bevochten centrum van skate-scene in het 'wild'. In verband met andere activiteiten op het plein deze dag, organiseert de **Haagse Skate Unie (HSU)** een *best trick contest* op Skatepark Malieveld. De HSU is in de zomer van 2000 opgericht met als doel een bijdrage te leveren aan de lokale skateboard-infrastructuur. HSU organiseert tal van wedstrijden en activiteiten en werkt aan de realisatie van een duurzaam indoor-skatepark in de Binckhorst. www.haagsekskateunie.blogspot.com www.sbsc.nl

E Fiets & Stal / Buitenhof: fiets en stallen / 12.30 - 15.00 De Stadsridders en het Haags Milieucentrum verzorgen een brainstorm voor creatieven en een doorlopende discussie over het functioneren van Fiets & Stal en het parkeerbeleid van zowel de auto en de fiets in de stad. Bezoekers kunnen hun mening en ideeën geven en krijgen informatie over thema's in relatie tot architectuur en mobiliteit.

Stadsridders van Nieuwe Garde (netwerk organisatie voor jonge creatieven) organiseren verschillende activiteiten en nemen deel aan discussies. Inschrijven brainstorm: info@stadsridders.com. www.stadsridders.com. **Haags Milieucentrum (HMC)** is ontstaan als samenwerkingsverband van Haagse natuur- en milieuorganisaties. Het HMC geeft gevraagd en ongevraagd advies aan diverse instanties, op beleidsgebieden als energie, mobiliteit, duurzaam bouwen, stedelijke ontwikkeling en stadsnatuur. www.haagsmilieucentrum.nl. Met medewerking van Stichting Biesieklette, beheerder van Fiets & Stal.

F RAC-panden / 1e van der Kunstraat 282 - 284: Straight through town - By Car / 11.00 - 16.00 De Franse regisseur Claude Lelouch (o.a. *Un Homme et Une Femme*, 1996) wilde midden jaren zeventig graag een film over zijn geliefde Parijs maken maar vond een documentaire te saai. Als liefhebber van auto's en snelheid koos hij daarom voor een razende en compromisloze autorit door de stad, gefilmd in één take. Op een zondagochtend in augustus reed hij in zijn Mercedes 450 SEL 6.4 in negen minuten en vijftig seconden van de Porte Dauphine grofweg via het Louvre naar de Sacré Coeur. Daarbij worden ettelijke rode stoplichten en andere verkeersaanwijzingen genegeerd. De camera is met behulp van een gyroscoop gestabiliseerd opgehangen aan de voorbumper van de auto. Een noodzakelijke omweg vanwege een uitladende vrachtauto in Rue Pigalle dwingt hem om nog harder te rijden om voor de film opraaft op het eindpunt aan te komen. Dat lukt. Het enige dat niet echt is aan *C'était une Rendez Vous* (1976) is het motorgeluid dat waarschijnlijk van Lelouch's Ferrari 275 GTB afkomstig is. De film krijgt cultstatus en brengt Lelouch kort in problemen met de autoriteiten. In interviews laat hij weten dat het besef van het gevaar en van de domheid van de actie al in de *screeningroom* tot hem door was gedrongen.

G Fokkerterminal / Binckhorstlaan 249 / Parkour & Free running: workshop door Team Unleashed / 12.00 uur en 14.00 uur De *traceurs* en *traceuses*, de deelnemers van de discipline die als *Parkour* bekend is geworden, geven in de jaren negentig in de Parijse voorsteden een nieuwe impuls aan de alternatieve interpretatie van het stedelijk landschap. Bij *Parkour*, gedefinieerd als *l'art du déplacement*, is het de kunst zo snel en efficiënt mogelijk een weg door een (stedelijk) landschap te vinden en daarbij alleen de mogelijkheden van het menselijk lichaam en de aanwezige objecten te gebruiken. Objecten en obstakels - daken, muren, niveaoverschillen, barrières etc. - worden geïnterpreteerd als uitdagingen en hulpmiddelen i.p.v. hindernissen. David Belle, die *Parkour* samen met een groep jeugd vrienden ontwikkelde, omschrijft de essentie van *parkour* als bewegen op de manier die het meeste terreinwinst oplevert - alsof je aan iets probeert te ontsnappen. Hij voert *parkour* via zijn vader Raymond, een beroemde en onderscheiden brandweerman, en de Franse soldaten in Vietnam terug op George Hébert, een Franse marine officier. Hébert's *Méthode Naturelle* wordt begin twintigste eeuw van grote invloed op militaire training en lichamelijke opvoeding. De inmiddels zo goed als verdwenen civiele trimbanen in parken en duinen maar ook

de recente *adventure courses* zijn nog schatplichtig aan Hébert's ontwerpen voor trainingsmiddelen.

Parkour kent verschillende samenwerkingsverbanden waarbinnen de *traceurs* van de eerste generatie vaak een rol spelen. Inmiddels duiken de *traceurs* en *traceuses* regelmatig op in (actie)films, documentaires en media. Het al even populaire *free running*, een vroege afsplitsing van *parkour*, legt meer nadruk legt op de vrijheid van beweging, esthetiek en acrobatiek. www.wmaker.net/parkour.

Naast films over *Parkour* en *free running* geven de atleten van **Team Unleashed** deze dag twee workshops van een uur. Deelname is gratis, voorwaarde is dat je in goede conditie bent. Om verzekerd te zijn van een plek kun je je van te voren opgeven bij Fleur van Rijn (frijn@stroom.nl). www.teamunleashed.nl.

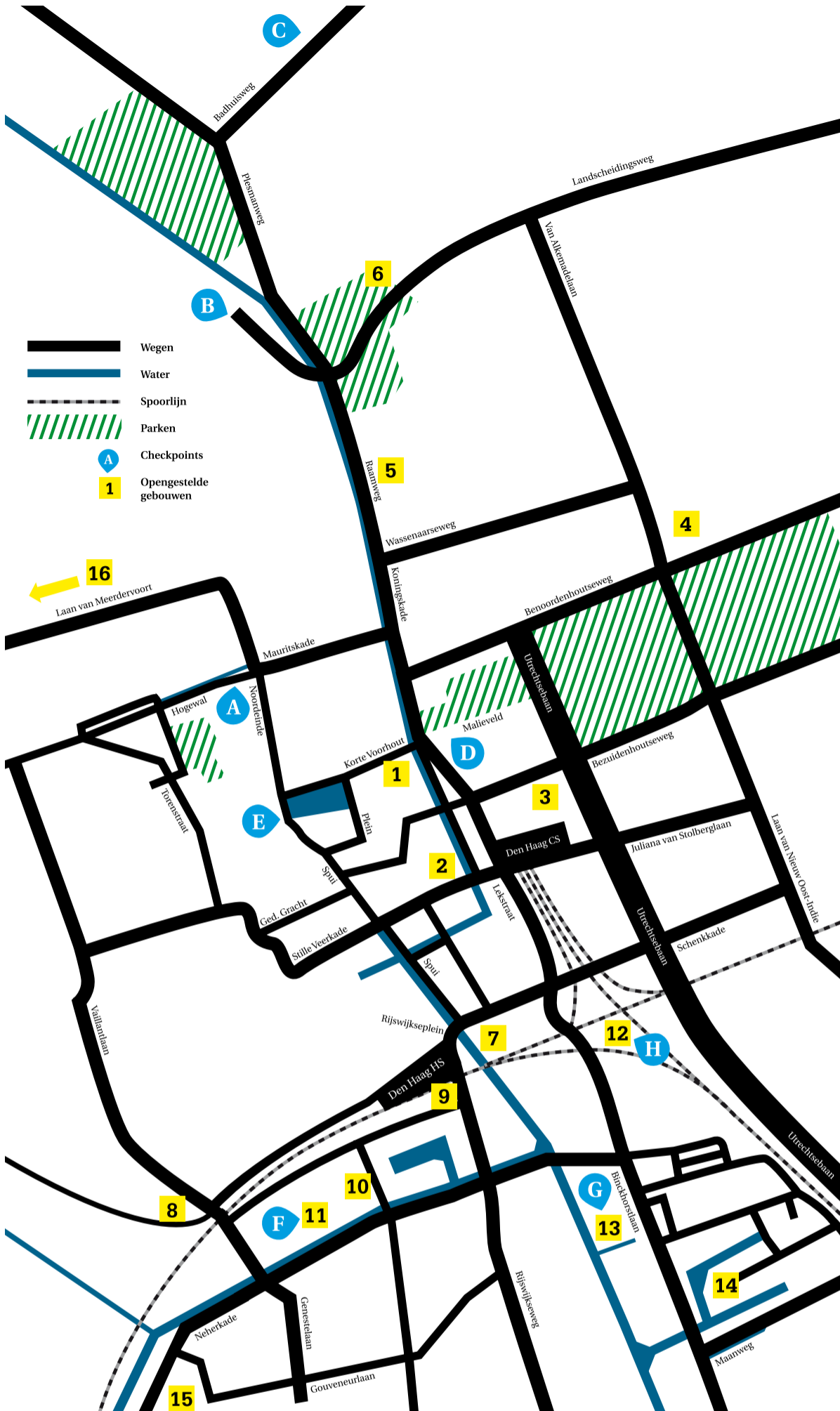
H BINK36 / Binckhorstlaan 36: Finish - Skateboarding - the movies / 10.30 - 16.00 Naast de wedstrijd op Skatepark Malieveld presenteren het **Shoot Me Film Festival** en de **Haagse Skate Unie** in PIP een programma van korte skateboardfilms en clips die de ontwikkeling van het skateboarden in de afgelopen 50 jaar laten zien. Tijdens de after-party in de Kwantum (de centrale locatie van Shoot Me) volgt de vertoning van de SOUR; een documentaire over een hechte groep *skateboarders* uit Israël en Jordanië. Na afloop is er een groot feest i.s.m. DJ collectief Kruipe naar Huis en optreden van Freddie en de Nobodies. www.shoot-me.nl, www.pipdenhaag.nl

In BINK36 presenteert **Stroom** tevens de tentoonstelling *Foodprint*, die deze dag gratis te bezoeken is.

Programma onder voorbehoud van wijzigingen. Aan dit overzicht kunnen geen rechten worden ontleend.

Checkpoints

- A. Stroom Den Haag
- B. Hubertusviaduct
- C. Bunker Commandopost
- D. Skatepark Malieveld
- E. Fiets & Stal
- F. RAC-panden
- G. Fokkerterminal
- H. BINK36

OPENGESTELDE GEBOUWEN

- 1. Ministerie van Financiën
- 2. Ministerie van VWS
- 3. Den Haag Nieuw Centraal
- 4. Hoofdkantoor ANWB
- 5. De Nederlanden 1845 (Berlage gebouw)
- 6. Hubertustunnel
- 7. Strijkijzer
- 8. Tramremise
- 9. Regardz The Globe
- 10. ROC Mondriaan
- 11. RAC-panden
- 12. BINK36
- 13. Fokker terminal
- 14. Caballero Fabriek
- 15. Nieuw Spoorwijk
- 16. Vroondaal

Ministerie van VWS

maar is toch niet saai dankzij de vele variaties. Op de hoek van het gebouw is een grote klok te zien. In de oorlog werd het kantoorgebouw gedeeltelijk gesloopt, maar tussen 1952 en 1954 is het weer hersteld in de oorspronkelijke stijl. Daarnaast werd er in 1954 door de architect C. Kranenburg een tweede verdieping aan het gebouw toegevoegd. Met deze mogelijkheid was bij de bouw in de jaren '20 al rekening gehouden.

Gedurende openingstijden elk half uur een rondleiding. Maximaal 25 personen per rondleiding.
Adres: hoek Groenhovenstraat en Raamweg.

6. HUBERTUSTUNNEL Rondleiding 10.00 – 16.00

De Hubertustunnel is een voorbeeld van de combinatie mobiliteit en architectuur. Beide tunnelmonden zijn optimaal ingepast in het landschap. Dit is vooral duidelijk zichtbaar aan de zijde van het Hubertusviaduct, waar de tunnel in het Hubertusduin is opgenomen. De architect van de Hubertustunnel, Feite Broersma, vertelt over zijn ontwerp en hoe rekening is gehouden met zowel de stedelijke omgeving als het groen. De rondleiding start voor de Vrije School, Waalsdorperweg 12 en voert door het Hubertuspark naar de rand van de tunnelbak. Van daaruit is er zicht op de ingang van de tunnel en de directe stedelijke omgeving.

Rondleidingen van 10.00-11.00 uur, 11.30-12.30 uur, 13.00-14.00 uur, 14.30-15.30 uur. Maximaal 15 personen per rondleiding.

7. STRIJKIJZER Bezichtiging 10.00-14.00

Het Strijkijzer is de grootste woontoren van Den Haag, gebouwd op de kleinste kavel van Den Haag. Architect Paul Bontenbal van AAArchitecten liet zich bij zijn ontwerp inspireren door het Flatiron Building in New York. Het Strijkijzer telt 351 huurwoningen, waarvan 51 luxe appartementen. Uitzonderlijk is dat het Strijkijzer plek biedt aan 300 zeer gewilde jongerenwoningen in de sociale huursector. De onderste verdiepingen zijn bedoeld voor een Grand Café, een wasserette en volledige gefaciliteerde bedrijfsruimtes. Op de bovenste verdieping komt een panoramaterras met luxe restaurant en vergadercentrum – te bereiken met een glazen panoramalift.

Tijdens de Dag van de Architectuur zijn de bovenste etages open voor publiek. Adres: Rijswijkseplein.

8. TRAMREMISE Rondleiding 13.00-16.00

De Remise is een Rijksmonument gebouwd in 1906 in de stijl van Berlage. Het monument is in 2008 gerestaureerd. Het gebouw bestaat uit drie hallen, een museum en een restaurant. In het museum is een compleet beeld gegeven van het vervoer in de Haagse regio van 1904 tot nu. Er worden 40 monumentale trams en bussen tentoongesteld en in vier zalen worden fotomateriaal en beeldvoorwerpen geëxposeerd.

Vanaf 13.00 worden er onbeperkt rondleidingen gegeven. Adres: Parallelweg 224.

9. REGARDZ THE GLOBE Bezichtiging 10.00-16.00

Vroeger was deze locatie een expeditieknoppunt voor het sorteren van post. Vergaderen, een (ijs)wand beklimmen, winkelen, duiken, het is allemaal mogelijk bij Regardz Meeting Center The Globe.

Maximaal met 30 personen tegelijk te bezichtigen.
Adres: Waldorpstraat 11-13.

10. ROC MONDRIAAN Rondleiding 11.00-16.00

ROC Mondriaan is met dit gebouw winnaar van de Haagse Nieuwe Stadsprijs 2008. Volgens de jury levert het gebouw een bijzondere bijdrage aan de vernieuwing en levendigheid van het Haagse Laakhaven. In het gebouw biedt Mondriaan middelbaar beroepsonderwijs op het gebied van Mode, Uiterlijke

verzorging, Handel, Veiligheid en Zorg en Welzijn. In professionele leerbedrijven op de begane grond leren en oefenen de studenten hun ondernemerschap. Een lunchroom, een sociaal restaurant, een fitnesscentrum, een interieuradviesbureau, een stoffenwinkel, een giftshop en copyshop, een kapsalon en een Wellness Centre worden gerund door studenten.

Gedurende openingstijden elk half uur van 11.30u tot 15.30u. Maximaal 25 personen per rondleiding.
Adres: Leeghwaterplein 72

11. RAC-PANDEN Rondleiding 11.00-16.00

De RAC-panden worden het culturele centrum van het gebied Laakhaven-West, dat helemaal opnieuw ingericht wordt met een robuust en industrieel karakter. Het gebouw bestaat uit twee aan elkaar gekoppelde hallen en een bijgebouw. De hallen worden geschikt

Colofon

De Dag van de Architectuur is een initiatief van de Bond van Nederlandse Architecten (BNA) en wordt in Den Haag georganiseerd door de Stichting Dag van de Architectuur Den Haag, gemeente Den Haag, Haags Architectuurcafé en Stroom Den Haag.

Met medewerking van: Bouwfonds Ontwikkeling B.V., BNA Kring Haaglanden, Haags Milieucentrum, Haagse Skate Unie, Motoko film & motion design, Petr Kazil, PIP, Rijksgebouwendienst, Shoot Me Film Festival, Stadsriders van de Nieuwe Garde, Stichting Atlantikwallmuseum, Stichting BAZI, Stichting Biesieklette, Team Unleashed en Totzo!

Organisatie Dag van de Architectuur: SPITZ congres & event **Programma**
Dwars door de stad: Ernie Mellegers (Les Editions Finistères) i.s.m. Stroom Den Haag **Productie Dwars door de stad:** Fleur van Rijn (Pit Producties)
Ontwerp programma: Thonik

Dwars door de stad is mede mogelijk gemaakt door Stimuleringsfonds voor Architectuur, Haag Wonen en gemeente Den Haag.

DE DAG VAN DE ARCHITECTUUR
IS EEN INITIATIEF VAN DE BOND VAN
NEDERLANDSE ARCHITECTEN (BNA)

Stroom Den Haag

Dwars door de stad - spelregels

Inscrijving: Dwars door de stad kan op eigen gelegenheid en in eigen tempo worden gereden. Om mee te dingen naar de prijzen (o.m. verschillende messengerbags) moet echter op de ochtend van de wedstrijd worden ingeschreven bij Stroom. Dat kan tussen 10.00 en 13.00 uur. Daartoe kan de, ook van te voren verspreide, flyer worden gebruikt waarop naam en mobiel nummer (is tevens startnummer) kunnen worden ingevuld. Deze kaart wordt vervolgens als *spoke card* tussen de spaken gestoken als teken van deelname. Om 10.30 vindt de officiële start plaats met wethouder Peter Smit en vertrekt ook een groep van tien geselecteerde deelnemers die ter registratie van hun route met een GPS-tracker zullen worden uitgerust.

Finish & tijdslijmet: Om mee te dingen naar de prijzen moeten de deelnemers voor 15h30 finishen in Bink36 (Binckhorstlaan 249) waar ook de jury is ondergebracht. De winnaars van de prijzen worden tijdens het afsluitende programma bekend gemaakt.

Benodigheden: Fiets, kilometerteller of fietscomputer (Stroom heeft voor noodgevallen een kleine voorraad eenvoudige tellers beschikbaar), zaklantaarn (voor bunkerbezoek), klein geld, DWARS door de STAD kaart.

Spelregel #1: Tijd speelt bij de deze wedstrijd geen rol. Het gaat om het vinden van nieuwe routes door de stad door de op de kaart aangegeven *checkpoints* middels een zo kort mogelijke route met elkaar te verbinden. Dit wordt nagegaan met een kilometerteller/fietscomputer waarmee elke fiets moet zijn uitgerust. De gereden afstand wordt gewaardeerd met punten: 1000 punten per kilometer ofwel één punt per meter. De winnaar is degene met de minste punten d.w.z. de kortste route.

Spelregel #2: Het bezoek aan de *checkpoints* moet worden aangetoond door een daar klaarliggende specifieke flyer mee te nemen en aan de finish te tonen.

Spelregel #3: Op de checkpoint-flyers staan z.g. *points of interest* in de buurt die de deelnemer in de route op kan nemen. Ieder point of interest levert een aantal, uiteindelijk van het totaal af te trekken, punten op. [Er moeten tenminste drie *points of interest* in de route zijn opgenomen]. Als bewijs voor het passeren van een *point of interest* kan bijvoorbeeld een ticket uit een parkeermeter in de betreffende straat dienen of een kassabon van een winkel of een foto.

Spelregel #4: Naast de *checkpoints* en *points of interest* zijn er ook de in het kader van de Dag van de Architectuur opgestelde gebouwen. Het bezoeken van deze gebouwen – voor zover die niet overlappen met de *checkpoints* - levert ook extra punten op. De deelnemer moet dan wel een bewijs van het bezoek leveren bijvoorbeeld door een foto.

De *checkpoints* en opgestelde gebouwen zijn ook buiten het wedstrijdverband te bezoeken. De *points of interest* zijn plekken die alleen (van buiten) te bekijken zijn. Verzamel alle flyers en je hebt een unieke gids over mobiliteit in Den Haag.

De spelregels worden bij registratie nader toegelicht en kunnen ook van te voren geraadpleegd worden op www.stroom.nl. Deelname is gratis en op eigen risico.

gemaakt voor het organiseren van zowel culturele als commerciële evenementen. Gezien de locatie en het feit dat alles er nog moet ontstaan, richt de herontwikkeling van het werkgebouw zich op bedrijven in de creatieve sector.

Gedurende openingstijden elk half uur van 11.15u tot 15.15u. Maximaal 30 personen per rondleiding. Adres: 1e van der Kunststraat 282 – 284.

12.BINK36 Bezichtiging 10.00-16.00

Vestia Den Haag Zuid-Oost ontwikkelt deze authentieke locatie tot een plek in de stad waar creatie, educatie en ondernemerschap elkaar versterken. Een plek voor kunst en cultuurmakers, (startende) creatieve en innovatieve ondernemers, studenten en scholieren. De locatie bestaat uit drie panden. Allereerst de Centrale, het gebouw van rode baksteen, gebouwd in 1920. Dit gebouw is de blikvanger bij het 'betreden' van de Binckhorst. Het tweede gebouw, het Magazijn, bestaat uit 5 verdiepingen en heeft een functionele uitstraling. Het is gebouwd in 1930. Het derde pand is Hangar36, dat in een driehoek is gebouwd. Het staat letterlijk tussen de treinsporen. Dit gebouw is omgetoverd tot een designcentre. Als laatst een klein apart gebouw genaamd 'de Kazerne' waar Place in Progress (PIP) haar 'urban culture' laat zien.

Adres: Binckhorstlaan 36

13.FOKKER TERMINAL Bezichtiging 10.00-16.00

De voormalige Anthony Fokker School stamt uit 1959 en is een karakteristiek industrieel gebouw met een ruimtelijke opbouw. Het hart van het gebouw wordt gevormd door een 9 meter hoge hal van 35 meter breed en 68 meter lang. In deze hangar stonden de vliegtuigen opgesteld waar de studenten aan sleutelden. De hangar wordt overspannen door een staalconstructie met lange lichtstraten. Aan beide zijden van de hangarhal zijn over twee verdiepingen klaslokalen gelegen. De Fokker Terminal, zoals het gebouw nu genoemd is, is onlangs gedeeltelijk gerenoveerd en is in gebruik als evenementen locatie.

Adres: Binckhorstlaan 249.

14.CABALLERO FABRIEK Rondleiding 11.00-16.00

De Caballero Fabriek aan de Binckhorst is volop in ontwikkeling. De gemeente Den Haag is druk bezig om de fabriek en de omliggende panden aan de Saturnusstraat, tussen de Maanweg en de Zonweg, te herontwikkelen tot een vernieuwend centrum voor innovatieve, culturele en creatieve bedrijven. In 1921 richtte de Egyptische Laurens-

sigarettenfabriek een vestiging in Den Haag op. Het bedrijf rolde er voor de Nederlandse roker de eerste filter-sigaret en vlak na de oorlog kwam Caballero. In 1953 liet Laurens een nieuwe fabriek neerzetten op het terrein de Binckhorst. Later kwam de fabriek in handen van de British American Tobacco (BAT), dat de productie in 1995 verhuisde naar Zevenaar. De fabriekshal wordt op dit moment herschapen tot eigentijdse werkunits.

Gedurende openingstijden elk half uur van 11.15u tot 15.15u. Maximaal 30 personen per rondleiding. Adres: Saturnusstraat 60.

15.NIEUW SPOORWIJK Rondleiding 11.30 - 14.30

Na tien jaar slopen en bouwen is de vernieuwing van Spoorwijk bijna afgerond. komt uit de koker van 2 verschillende architecten. In de afgelopen tien jaar zijn er 1.300 woningen gesloopt en 750 nieuwe woningen met 158 overdekte parkeerplaatsen gebouwd. Daarnaast is circa 71.000 m2 openbare ruimte opnieuw ingericht. Daarmee is een derde deel van Spoorwijk vernieuwd. Duurzaamheid staat centraal bij de vernieuwing van Spoorwijk. Bij de bouw zijn voornamelijk milieuvriendelijke materialen toegepast. Ook werd het bruikbare bouw materiaal dat bij de sloop vrijkwam opnieuw gebruikt. Verder zijn alle woningen uitgerust met een warmtenet waarbij grondwater wordt opgepompt, als warmtebron voor de vloerverwarming en het tapwater. Spoorwijk is met dit systeem - dat de CO2-uitstoot flink reduceert - een van de eerste 'vlamloze' wijken van Nederland. In 2004 won Nieuw Spoorwijk Fase 1 nog De Nieuwe Stad Prijs voor het beste vernieuwingsproject in Den Haag.

Rondleidingen vanaf 11.30 elk uur. Maximaal 25 personen per rondleiding. Adres: Hildebrandstraat 132

16.VROONDAAL Rondleiding 10.00 - 16.00

is de nieuwe villawijk van Den Haag, gelegen in het natuur- en recreatiegebied Madestein vlakbij Kijkduin. Een exclusief woongebied waar de consumment het voor het zeggen heeft, oftewel het particulier opdrachtgeverschap. Niet alleen de grootte van de kavel bepaalt u zelf, maar ook wat voor woning er gebouwd gaat worden. Hierdoor ontstaat een bijzondere diversiteit in architectuurstijlen. Naast particulier opdrachtgeverschap worden ook woningen en appartementen projectmatig ontwikkeld. Tevens is er een bijzondere woning van binnen te bezichtigen. www.vroondaal.nl

Adres: Vroonhoevelaan 2

